

قانون امور حبسی

در نظم حقوقی کنونی

مؤلف:

محمد مجتبی رودیجانی

قاضی دادگستری

مدرس دانشگاه

عنوان قراردادی	ایران، قوانین و احکام، Iran, Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور	قانون امور حسبی در نظم حقوقی کنونی / مولف محمد مجتبی رودیجانی
مشخصات نشر	تهران: کتاب آوا، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۸۶۲ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۴۰۴-۹
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	امور حسبی- ایران، Iran / Probate law and practice- ایران، قانون مدنی- ایران، Civil law- Iran
نمونه زده	رودیجانی، محمد مجتبی، ۱۳۶۱، گردآورنده.
رده‌بندی کنگره	ج ۱۳۹۶ / ۲۸ / ۳۰ / ۴۸۳ / ۴۸ KM
رده‌بندی دیوئی	۳۴۵/۵۵۰
شماره کتابشناسی	۴۸۳ / ۳۰ / ۴۸

قانون امور حسبی در نظم حقوقی کنونی

انتشارات کتاب آوا

مؤلف:	محمد مجتبی رودیجانی
ناشر:	کتاب آوا
نوبت چاپ:	دوم - زمستان ۱۳۹۸
شمارگان:	۵۰۰ نسخه
قیمت:	۱۰۰,۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۴۰۴-۹

نشانی مراکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، پست - بیفت، پلاک ۴، واحد ۴

شماره‌های تماس: ۰۲۱-۶۶۹۷۴۱۳۰ - ۰۲۱-۶۶۴۰۷۹۹۳ - ۰۲۱-۶۶۹۷۴۱۴۵ - ۰۲۱-۶۶۶۱۱۱۱

Website: www.avabook.com Email: avabook_kazemi@yahoo.com

نشانی فروشگاه: اسلامشهر، خیابان صیاد شیرازی، رویروی دانشگاه آزاد، جنب دانشگاه مستری

شماره تماس: ۰۲۱-۵۶۶۱۵۱

هرگونه تکثیر این اثر از طریق ارسال یا بارگذاری فایل الکترونیکی، یا چاپ و نشر کاغذی، آن بدون مجوز ناشر، به هر شکل، اعم از فایل، سی‌دی، افست، ریسوگراف فتوکپی، زیراکس یا وسایل مشابه، به صورت متن کامل یا صفحاتی از آن، تحت هر نام اعم از کتاب، راهنما، جزوه، یا وسیله کمک آموزشی، در فضای واقعی یا مجازی، و همچنین توزیع، فروش، عرضه یا ارسال اثری که بدون مجوز ناشر تولید شده، موجب پیگرد قانونی است.

مقدمه

قانون امور حسبی مصوب ۱۳۱۹/۴/۲ مشتمل بر ۳۷۸ ماده و در بردارنده موضوعات از این قبیل است قیمومت، غائب مفقودالاثر، امور راجع به ترکه. این کلیات به نوبه خود در بردارنده موضوعات جزئی هستند که به طور مفصل راجع به امور حسبی سخن می گویند. امور حسبی همانگونه که در ماده اول قانون فوق الذکر اشاره شده، اموری هستند که دادگاهها مکلف به رسیدگی به آنها هستند. این که چنین رسیدگی متوقف بر وقوع اختلاف بین اشخاص و اقامه دعوا از جانب آنها باشد. در کتاب حاضر سعی شده با شرح مواد قانون امور حسبی و استناد به آراء دادگاهها و نظریات حقوقی منبعی جامع در اختیار حقوقدانان، قضات و کلای دادگستری قرار داده شود.

در این راه به اصلاحات و تغییرات قانون امور حسبی که در طول مدت زمان از تصویب تا حال، صورت گرفته نیز توجه شده است.

با توکل بر خداوند متعال، ائمه اطهار و دماء شهداء این رساله را به اتمام خواهد یافت.

چندان ز غمت بسوخت جان که می‌رس
چندان ز فراق در زینام که می‌رس
چندان بگریست دیدگانم که می‌رس
چندان ز غمت بسوخت جان که می‌رس

چندان ز غمت بسوخت جان که می‌رس
چندان ز فراق در زینام که می‌رس
چندان بگریست دیدگانم که می‌رس
چندان ز غمت بسوخت جان که می‌رس

محمد مجتبی رودیجانی

قاضی دادگستری

مدرس دانشگاه

فهرست مطالب

۷	مقدمه
---	-------

فصل اول در کلیات

۲۵	۱. تعریف امور حسبی
۲۹	۲. مقررات حاکم بر امور حسبی
۳۱	۳. دادگاه صالح
۳۴	۴. نیابت قضائی
۳۶	۵. قانون حاکم بر نیابت فرائض
۳۶	۶. حل اختلاف در صلاحیت
۳۹	۷. قانون حاکم بر حل اختلاف در صرحیت
۴۱	۸. موارد رد دادرس در امور حسبی
۴۹	۹. دادگاه صالح در مورد رد دادرس
۵۰	۱۰. حدود اختیار در رد دادرس
۵۰	۱۱. آثار عدم صلاحیت محلی دادگاه یا امتناع دادرس
۵۲	۱۲. رسیدگی در روزهای تعطیل
۵۴	۱۳. درخواست کتبی یا شفاهی
۵۶	۱۴. تحقیقات دادرس در امور حسبی
۶۰	۱۵. نمایندگی در امور حسبی
۶۲	۱۶. مواعد
۶۳	۱۷. مهلت و مسافت

۱۸. ملاحظه پرونده های امور حسبی ۶۵
۱۹. دعاوی طاری ۶۵
۲۰. اقدامات دادستان در امور حسبی ۷۰
۲۱. دادسرای صالح به رسیدگی ۷۲
۲۲. مهلت اعلام تصمیم دادگاه ۷۳
۲۳. توجیه و استدلال در تصمیم دادگاه ۷۴
۲۴. ابلاغ ۷۵
۲۵. ابلاغ در کشور خارجی ۷۷
۲۶. حضور شخص در دادگاه ۷۸
۲۷. پژوهش و فرجام در امور حسبی ۷۹
۲۸. مرجع شکایت پزشکی (تجدیدنظر خواهی) ۸۲
۲۹. مهلت تجدیدنظر خواهی ۸۲
۳۰. عذر موجه ۸۳
۳۱. مهلت جدید در تجدیدنظر خواهی ۸۵
۳۲. ثبت تجدیدنظر خواهی در دادگاه ۸۶
۳۳. تجدیدنظر خواهی کتبی یا شفاهی ۸۹
۳۴. ادله جدید در تجدیدنظر خواهی ۹۰
۳۵. تعلیق اجرای حکم ۹۳
۳۶. حد نصاب در تصمیم دادگاه ۹۳
۳۷. رسیدگی و تحقیقات دادگاه تجدیدنظر ۹۴
۳۸. اشتباه یا سهو قلم در تصمیم دادگاه ۹۷
۳۹. اعتبار تصمیم دادگاه ۹۹
۴۰. تصحیح خطای تصمیم توسط دادگاه ۱۰۱
۴۱. درخواست برای تغییر ۱۰۲
۴۲. رأی وحدت رویه ۱۰۳
۴۳. وظیفه دادستان در ایجاد رأی وحدت رویه ۱۰۵
۴۴. اعتراض شخص ثالث در امور حسبی ۱۰۵

۴۵.	اخلال در نظم جلسه.....	۱۱۰
۴۶.	مترجم.....	۱۱۱
۴۷.	پژوهش و فرجام آراء صادره در مورد عزل وصی یا قیم و ضم امین.....	۱۱۲

فصل دوم: در قیمومت..... ۱۱۶

۴۸.	دادگاه صالح در امور قیمومت.....	۱۱۷
۴۹.	امور قیمومت محجور مقیم خارج ایران.....	۱۲۰
۵۰.	وظیفه مأمور کنسولی.....	۱۲۱
۵۱.	دادگاه صالح برای تعیین قیم صفار با اقامتگاه مختلف.....	۱۲۴
۵۱.	فصلان دادگاه صلاحیتدار در اقامتگاه محجور.....	۱۲۵
۵۳.	مأمور بودن اقامتگاه محجور.....	۱۲۵
۵۴.	عزل قیم، تعیین قیم جدید و دادگاه صلاحیتدار.....	۱۲۵
۵۴.	مبحث اول: ترتیب تعیین قیم.....	۱۲۶
۵۵.	اطلاع به دادستان جهت تعیین قیم.....	۱۲۶
۵۶.	وظیفه دادگاهها در اطلاع به دادستان.....	۱۲۹
۵۷.	درخواست حجر نسبت به اشخاص مجنون یا سفیه.....	۱۳۲
۵۸.	عدم حضور محجور در دادگاه.....	۱۳۹
۵۹.	سفیه یا مجنون بودن صغیری که ولی خاص ندارد.....	۱۳۹
۶۰.	تعیین یک قیم برای چند نفر.....	۱۴۱
۶۱.	تقدم پدر و مادر محجور در قیمومت.....	۱۴۲
۶۲.	صلاحیت شوهر برای قیمومت.....	۱۴۳
۶۳.	تعدد قیم و بروز اختلاف.....	۱۴۵
۶۴.	منع موقت محجور از تصرف در اموال.....	۱۴۶
۶۵.	قطعی شدن حکم حجر.....	۱۴۸
۶۶.	تجدیدنظر خواهی در احکام مربوط به حجر.....	۱۵۰
۶۷.	ابلاغ نصب قیم به خود قیم.....	۱۵۴
۶۸.	عدم اطلاع یا عدم قبول قیمومت از طرف قیم.....	۱۵۴

۶۹. اطلاع دادستان از تصمیمات دادگاه ۱۵۶
۷۰. اثر حکم حجر ۱۵۷
۷۱. تاریخ حکم حجر حادث شده بعد از رشد ۱۵۹
۷۲. اثبات اهلیت یا عدم اهلیت نزد دادگاه ۱۶۰
۷۳. محجور دارای ولی یا وصی و مبحث حضانت ۱۶۳
- مبحث دوم: اختیارات و مسئولیت قیم ۱۷۵
۷۴. تاریخ شروع به اعمال قیمومت ۱۷۵
۷۵. اعمال قیم پس از نصب و قبل از ابلاغ ۱۷۷
۷۶. تنظیم سیاهه اموال محجور توسط قیم ۱۷۹
۷۷. اجرت حفظ اموال محجور ۱۸۰
۷۸. هزینه‌های انجام شده توسط قیم و ترتیب وصول آن ۱۸۴
۷۹. ترتیب اصلاح محجور ۱۸۶
۸۰. فروش اموال ضایع شدنی محجور ۱۹۰
۸۱. فروش اموال منقول که در احتیاج محجور نیست ۱۹۱
۸۲. نفقه محجور ۱۹۵
۸۳. شرایط فروش اموال غیرمنقول محجور ۱۹۷
۸۴. تکلیف اسناد و اشیاء قیمتی و وجوه نقدی به مهر احتیاج نیست ۲۰۷
۸۵. اجازه اشتغال به کار یا پیشه به محجور ۲۱۱
۸۶. اداره اموال و منافع توسط محجور ممیز ۲۱۳
۸۷. تکلیف اموال محجور بعد از رفع حجر ۲۱۴
۸۸. ازدواج و طلاق محجور تحت قیمومت ۲۱۶
۸۹. تکلیف اموال محجور در صورت فوت قیم ۲۲۱
۹۰. تکلیف وجوه زائد بر احتیاج صغیر ۲۲۲
۹۱. فوت مورث محجور و تکلیف قیم ۲۲۴
۹۲. مسئولیت حفظ اموال پس از زوال قیمومت ۲۲۵
۹۳. تصرف قیم در پول محجور ۲۲۶
۹۴. تعدی و تفریط قیم‌های متعدد ۲۲۸

۲۳۱	۹۵. هزینه‌های حفظ و اداره اموال محجور
۲۳۴	مبحث سوم: عزل قیم و انزال قیم
۲۳۷	۹۶. شکایت محجور ممیز از قیم
۲۴۴	۹۷. اطلاع سبب عزل قیم به دادستان
۲۴۶	۹۸. رسیدگی به درخواست عزل قیم
۲۵۱	۹۹. تجدیدنظر خواهی از تصمیم دادگاه مبنی بر عزل قیم
۲۵۴	۱۰۰. اعمال قیم بعد از ابلاغ حکم عزل
۲۵۵	۱۰۱. فرستادن صورت حساب قبل از تعیین قیم جدید
۲۵۶	۱۰۲. اعلام رفع حجر و خروج از قیمومت توسط محجور

فصل سوم: اموال و امانت

۲۶۹	۱۰۳. موارد تعیین امین
۲۷۴	۱۰۴. تعیین امین برای شخص عاجز
۲۷۹	۱۰۵. دادگاه صلاحیتدار برای تعیین امین
۲۸۱	۱۰۶. سایر امور مربوط به امین
۲۸۲	۱۰۷. درخواست تعیین امین و اشخاص صلاحیتدار در آن
۲۸۴	۱۰۸. معرفی اشخاصی که برای سمت امانت مناسب هستند
۲۸۸	۱۰۹. صلاحیت مادر جنین برای امین شدن
۲۸۹	۱۱۰. صلاحیت اقرباء برای امین شدن
۲۹۰	۱۱۱. ناظر امین
۲۹۲	۱۱۲. تعدد امین و ناظر
۲۹۳	۱۱۳. حفظ و نظارت اموال در زمانی که امین معین نشده
۲۹۴	۱۱۴. نصب امین در خارج ایران
۲۹۷	۱۱۵. وظایف و اختیارات کنسولی در تعیین امین
۲۹۷	۱۱۶. عقود و قراردادهای منعقد شده بین ایران و سایر دول
۲۹۸	۱۱۷. اشخاصی که نباید به سمت امانت منصوب شوند
۲۹۸	۱۱۸. تصرف عاجز در اموال خود پس از تعیین امین

۱۱۹. شمول وظایف و اختیارات قیم بر امین ۳۰۰
۱۲۰. زوال سمت امین ۳۰۱
۱۲۱. عزل امین ۳۰۲
۱۲۲. وظایف امین تعیین شده برای اموال مربوط به مصارف عمومی ۳۰۲
۱۲۳. جاری شدن احکام وکیل نسبت به امین عاجز ۳۰۴
۱۲۴. اطلاع امین به دادگاه راجع به قبول یا عدم قبول امانت ۳۰۶
۱۲۵. هزینه حفظ و اداره اموال با تعیین امین ۳۰۶

فصل چهارم: امین و راجع به غائب مفقودالاثر ۳۱۲

- مبحث اول در صلاحیت دادگاه ۳۱۲
۱۲۶. صلاحیت دادگاه برای رسیدگی به امور غائب مفقودالاثر ۳۱۲
۱۲۷. اقامت غائب خارج ایران ۳۱۵
۱۲۸. عدم وجود اقامت و محل سکنی در ایران برای غائب ۳۱۶
۱۲۹. معلوم نبودن ورثه نائب ۳۱۸
- مبحث دوم: در تعیین امین ۳۱۸
۱۳۰. درخواست تعیین امین برای غائب مفقودالاثر ۳۱۹
۱۳۱. تحقیقات دادگاه در امور غائب مفقودالاثر ۳۲۲
۱۳۲. تقدم در تعیین امین برای غائب ۳۲۶
۱۳۳. مشکوک بودن تابعیت غائب مفقودالاثر ۳۲۸
۱۳۴. حاکمیت قانون مدنی و قانون امور حسبی در مورد تمام امین ۳۳۰
۱۳۵. زائل شدن سمت امین ۳۳۰
۱۳۶. درخواست ورثه برای تصرف اموال غائب ۳۳۱
۱۳۷. شرایط درخواست وراثت برای تصرف موقت در اموال غائب ۳۳۲
۱۳۸. رسیدگی به درخواست ورثه غائب مفقودالاثر ۳۳۴
۱۳۹. انتشار آگهی ۳۳۶
۱۴۰. تعیین شخصی برای اداره اموال از طرف غائب ۳۳۹
۱۴۱. اموال ضایع شدنی غائب ۳۴۰

۳۴۳	۱۴۲. فروش اموال منقول غائب که مورد احتیاج نیست
۳۴۶	۱۴۳. تکلیف اموال مورد وصیت
۳۴۸	۱۴۴. حدود اختیارات نسبت به اموال غائب در تصرف موقت
۳۵۱	۱۴۵. تنظیم صورت اموال در هنگام تسلیم
۳۵۴	۱۴۶. تنظیم صورت اموال در حضور دادستان
۳۵۷	۱۴۷. تکلیف نفقه اشخاص واجب‌النفقه و دیون غائب
۳۶۰	۱۴۸. محدودیت فروش اموال غیر منقول غائب
۳۶۲	۱۴۹. اقامه دعوا به طرفیت ورثه یا امین
۳۶۵	۱۵۰. حواله حقه متصرف موقت اموال غائب
۳۶۷	۱۵۱. وجود شش نوع غائب ثانوی در بین ورثه غائب اول
۳۶۸	۱۵۲. وراثت شخص مازور بین ورثه غائب مفقودالاثر
۳۶۹	مبحث چهارم: در حکم موت فرضی
۳۶۹	۱۵۳. اشخاص ذی‌نفع در درخواست صدور حکم موت فرضی غائب مفقودالاثر
۳۷۰	۱۵۴. شرایط درخواست صدور حکم موت فرضی
۳۷۷	۱۵۵. انتشار آگهی در مورد رسیدگی به موت فرضی غائب
۳۷۹	۱۵۶. ترتیب رسیدگی
۳۸۰	۱۵۷. تحقیقات دادگاه
۳۸۳	۱۵۸. حکم دادگاه
۳۹۷	۱۵۹. تجدیدنظر و فرجام از حکم موت فرضی
۳۹۸	۱۶۰. رفع تأمینات اخذ شده
۳۹۹	۱۶۱. تأثیر معلوم شدن موت حقیقی یا زنده بودن غائب

فصل پنجم: امور راجع به ترکه..... ۴۰۴

۴۰۴	مبحث اول: صلاحیت
۴۰۵	۱۶۲. مفهوم امور راجع به ترکه
۴۰۸	۱۶۳. دادگاه صالح برای رسیدگی به امور راجع به ترکه
۴۱۳	۱۶۴. فقدان اقامتگاه یا محل سکونی برای متوفی در ایران

۱۶۵. وجود اموال متوفی در حوزه دادگاه دیگر ۴۱۴
- مبحث دوم: مهر و موم ۴۱۵
۱۶۶. مهر مخصوص برای مهر و موم ترکه ۴۱۷
۱۶۷. اشخاص ذی‌نفع برای درخواست مهر و موم ترکه ۴۲۲
۱۶۸. موارد اقدام دادگاه به مهر و موم ماترک ۴۲۸
۱۶۹. ۴۳۱
۱۷۰. ۴۳۱
۱۷۱. تحویل کلید توسط مأمور ۴۳۱
۱۷۲. حدود و رتبه محجور هنگام مهر و موم ترکه ۴۳۳
۱۷۳. وراثت غائب هنگام مهر و موم ترکه ۴۳۳
۱۷۴. اقدام رئیس دادگاه به مهر و موم ترکه ۴۳۴
۱۷۵. وقت مهر موم ۴۳۶
۱۷۶. صورت مهر موم ۴۳۷
۱۷۷. امضاء صورت مهر موم و مهر ترکه ۴۴۲
۱۷۸. بایگانی کردن کلیدها ۴۴۳
۱۷۹. اموالی که مهر و موم آنها مسموم نیست ۴۴۳
۱۸۰. محل مهر و موم اموال عمومی یا دولتی ۴۴۶
۱۸۱. پیدا شدن وصیت‌نامه یا سایر اوراق هنگام مهر موم ترکه ۴۴۷
۱۸۲. فرستادن لفاف پیدا شده به دادگاه صلاحیتدار ۴۴۹
۱۸۳. تعلق اوراق پیدا شده به غیر ۴۴۹
۱۸۴. وصیت‌نامه‌ای که در لفاف نباشد ۴۵۱
۱۸۵. تکلیف دادگاه راجع به لفاف پیدا شده ۴۵۱
۱۸۶. اطلاع دادرس راجع به وجود وصیت‌نامه هنگام مهر و موم ۴۵۴
۱۸۷. امور فوری در وصیت‌نامه پیدا شده ۴۵۵
۱۸۸. تکلیف اشیاء و نوشتجاتی که داخل در ترکه نیست ۴۵۶
۱۸۹. اموال ضروری برای زندگی خانواده متوفی ۴۵۸
۱۹۰. هزینه کفن و دفن متوفی ۴۶۱

۴۵۶	۱۹۱. عدم وجود اموال برای متوفی.....
۴۵۷	۱۹۲. درخواست مهر و موم بعد از تحریر ترکه.....
۴۵۷	۱۹۳. تکلیف اشیاء ضایع شدنی و اموال کم قیمت.....
۴۵۹	مبحث سوم: برداشتن مهر و موم.....
۴۵۹	۱۹۴. اشخاص ذی‌نفع در درخواست برداشتن مهر و موم ترکه.....
۴۶۱	۱۹۵. دادگاه صلاحیت‌دار برای رسیدگی به درخواست برداشتن مهر و موم ترکه.....
۴۶۳	۱۹۶. ابلاغ روز و ساعت برداشتن مهر و موم.....
۴۶۳	۱۹۷. اطلاع اشخاص ذی‌نفعی که خارج از حوزه دادگاه صلاحیت‌دار هستند.....
۴۶۵	۱۹۸. عدم حضور اشخاص ذی‌نفع هنگام برداشتن مهر و موم.....
۴۶۵	۱۹۹. وراثت عیب‌دار محجور بین ورثه هنگام رفع مهر و موم.....
۴۶۶	۲۰۰. داشت مهر و موم توسط دادرس یا کارمند علی‌البدل.....
۴۶۶	۲۰۱. صورتجلسه برداشتن مهر و موم.....
۴۶۸	۲۰۲. برداشتن صورتجلسه هنگام رفع مهر و موم.....
۴۶۸	۲۰۳. ادعای اشخاص ثالث در مورد انشاء یا نوشتجات.....
۴۷۰	۲۰۴. موارد رفع مهر و موم پس از تقسیم وراثت ترکه.....
۴۷۱	۲۰۵. مواردی که هنگام برداشتن مهر و موم ترکه باید تحریر شود.....
۴۷۲	مبحث چهارم: تحریر ترکه.....
۴۷۲	۲۰۶. مفهوم تحریر ترکه.....
۴۷۵	۲۰۷. اشخاص ذی‌نفع در درخواست تحریر ترکه.....
۴۷۶	۲۰۸. درخواست تحریر ترکه از طرف امین و قیم.....
۴۷۷	۲۰۹. وظیفه قیم در ارتباط با سهم محجور از ترکه در تحریر ترکه.....
۴۷۷	۲۱۰. زمان تحریر ترکه.....
۴۸۰	۲۱۱. هنگامی که آگهی در مورد تحریر ترکه نیاز نیست.....
۴۸۱	۲۱۲. غیبت اشخاص ذی‌نفع در هنگام تحریر ترکه.....
۴۸۲	۲۱۳. صورت مجلس تحریر ترکه.....
۴۸۲	۲۱۴. ارزیابی اموال منقول.....
۴۸۴	۲۱۵. نوشتن مطالبات و بدهی‌های متوفی در صورت ترکه.....